

چالش‌های نظام اکتساب سلاح و تجهیزات دفاعی

مؤلفین:

قاسم فولادی

حسین دهانی پوده

محمد مهدی نژاد نوری

امیر حاتمی

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

تهران - ۱۳۹۷

عنوان و نام پدیدآورنده

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

فهرست نویسی

یادداشت

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

شناسه افزوده

رده بندی مکرر

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

چالش های نظام اکسپانسیو سلاح و تجهیزات دفاعی / مؤلفین قاسم فولادی... [و دیگران].

تهران، انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، ۱۳۹۷

۱۳۶ ص.

978-622-6350-02-0 : ۱۰۰۰۰۰ ریال

فیفا.

مؤلفین قاسم فولادی، حسین دهقانی پوده، محمد مهدی نژاد نوری، امیر حاتمی

کتابنامه: ص. ۱۳۳

ایران -- نیروهای مسلح -- تدارکات

Iran -- Armed forces -- Procurement :

صنایع دفاعی -- ایران

Defense industries -- Iran :

فولادی، قاسم، ۱۳۴۱ -

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی. انتشارات

۱۳۹۷ ج ۲ ۹۲ الف / HD ۹۷۴۳

۳۳۸/۴۷۶۲۳۴۰۹۵۵ :

۵۴۳۳۱۲۲

چالش های نظام اکسپانسیو سلاح و تجهیزات دفاعی

تألیف: قاسم فولادی، حسین دهقانی پوده، محمد مهدی نژاد نوری و امیر حاتمی

ویراستار: گروه ویرایش دفتر واژه گزینی نظامی (دکتر ابوالفضل سیدی)

صفحه آرا: مجتبی امینی

نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۷

ناشر: انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: 978-622-6350-02-0

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است.

انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

نشانی انتشارات: تهران. ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام،

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

نشانی اینترنتی: www.sndu.ac.ir

تلفن ۲۲۹۷۰۳۴۳

فهرست مطالب

۱۵		یشگفتار
۱۷		۱. مفهوم نظام اکتساب دفاعی
۱۹		مفهوم اکتساب دفاعی
۲۸		تفاوت «نظام» و «فرایند»
۳۱		اکتساب دفاعی از نگاه فرایند اکتساب
۳۱		فرایند اکتساب دفاعی امریکا
۳۴		فرایند اکتساب دفاعی چین
۳۵		اکتساب دفاعی در فرانسه
۳۶		فرایند اکتساب دفاعی انگلستان
۳۹		انواع چرخه عمر تأمین
۳۹		چرخه عمر تأمین «مته‌ای»
۴۰		چرخه عمر تأمین «تدوینی»
۴۲		چرخه عمر تأمین «تکاملی»
۴۳		چرخه عمر تأمین «ترکیبی»
۴۴		یافته‌ها
۴۶		منابع
۴۷		۲. چالش‌های اکتساب دفاعی
۵۳		چالش‌های نظام اکتساب دفاعی
۵۳		ضعف در یکپارچگی
۵۸		روزمرگی و کوتاه‌مدت‌نگری مدیران
۶۱		ابهام و عدم شفافیت در نیازها
۶۳		منابع محدود (انسانی، مالی، دانشی و اطلاعاتی)
۶۶		تقلیدگرایی
۶۷		فرهنگ ناصالح
۶۹		ضعف در حوزه علم، فناوری و نوآوری
۷۲		انکاره کنش‌گری انسانی در اکتساب دفاعی
۷۴		محرك‌های نظام اکتساب دفاعی
۷۵		منابع پولی دولتی
۷۵		تجمع نیروی متخصص
۷۶		پژوهش برای پژوهش

۷۶	وجود تگرش و سلايق سازمانی و فردی
۷۶	رقابت میان نیروهای مسلح
۷۷	رقابت برای جذب پول تحقیقات (گذران زندگی روزمره)
۷۷	تغییر مدیریت‌ها و فرماندهان
۷۸	نوع رویکرد طرح‌ریزی دفاعی
۷۹	بی‌اطلاعی نقش آفرینان اکتساب از فعالیت‌های یکدیگر
۷۹	زدیک‌بودن به کانون‌های قدرت و توان لابی کردن
۸۰	بهره‌وری پایین
۸۱	منابع
۸۳	۳. انتظارات از نظام اکتساب دفاعی، و قابلیت‌های حیاتی آن
۸۵	انتظارات از نظام اکتساب دفاعی
۹۱	قابلیت‌های حیاتی نظام اکتساب دفاعی
۱۰۰	توانمندسازهای نظام اکتساب دفاعی
۱۰۱	منابع اطلاعاتی و دفاعی
۱۰۱	منابع انسانی و تخصصی
۱۰۱	منابع مالی و اقتصادی
۱۰۱	منابع
۱۰۳	۴. راهکارها
۱۰۵	گذارها تا ۱۰ سال آینده
۱۰۵	گذار از سیاست‌های ناپایدار به سیاست‌های پابرجا - هدایت‌های منعطف
۱۰۷	گذار از تگرش سامانه‌محوری به فناوری‌محوری
۱۰۷	گذار از تهدیدمحوری به قابلیت‌محوری
۱۱۰	گذار از مدیریت طرح‌های خرد به مدیریت برنامه‌های اکتساب
۱۱۱	گذار از تک‌تهدیدی به طیفی از تهدیدات
۱۱۱	گذار از فرایندهای خطی سنتی به فرایندهای غیرخطی
۱۱۱	گذار از وابستگی به منابع دولتی به مردمی کردن اکتساب
۱۱۲	نهادهای هدایت‌گر نظام اکتساب دفاعی
۱۱۲	نهاد هادی دفاع
۱۱۳	نهاد هادی اکتساب دفاعی
۱۱۳	نیاز و مطالبات عملیاتی
۱۱۷	اکتساب سامانه سلاح
۱۱۸	علم، فناوری و نوآوری به‌عنوان چهارمین عنصر محوری اکتساب دفاعی

۱۲۰	سامانه رصد فناوری
۱۲۱	اکتساب سریع
۱۲۲	عامل اتصال چهار عنصر نظام اکتساب دفاعی
۱۲۴	اخلاق و فرهنگ
۱۲۸	الزامات راهبردی
۱۲۸	یکپارچه سازی
۱۲۸	توسعه زبان و ادبیات مشترک
۱۲۸	آموزش و نیروی انسانی
۱۲۹	دیدبانی و رصد راهبردی محیط
۱۲۹	نیاز و مطالبات عملیاتی
۱۳۰	بودجه و اعتبارات
۱۳۱	ایجاد نهادهای میانجی
۱۳۲	نظارت و بازخورد نیروی
۱۳۲	گروه های طرح ترکیبی
۱۳۲	جلسات دوره ای
۱۳۳	فهرست منابع

پیشگفتار

دستیابی به آرمان‌های بلند نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران مستلزم تلاش و کوشش همه‌جانبه در تمام عرصه‌ها از جمله دفاعی و امنیتی است. تهیه و تأمین تجهیزات دفاعی اثربخش و آماده‌به‌کار وظیفه‌ای است صریح که قرآن کریم بر عهده مسلمانان گذاشته است: «و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه...» [انفال: ۱۶۰]. علامه طباطبائی (ره) در تفسیر المیزان در ذیل این آیه می‌فرماید: «کلمه «اعداد» به معنای تهیه کردن چیزی است تا انسان با آن چیز به هدف دیگری که دارد برسد، که اگر قبلاً آن را تهیه ندیده بود به مطلوب خود نمی‌رسید، مانند فراهم آوردن یزیم کبریت برای تهیه آتش، و نیز مانند تهیه آتش برای طبخ. و کلمه «قوه» به معنای هر چیزی است که با وجودش کار معینی از کارها ممکن می‌گردد، و در جنگ به معنای هر چیزی است که جنگ و دفاع با آن امکان‌پذیر است... این قوا و امکانات دفاعی را تدارک ببینید تا به وسیله آن دشمن خود را ترسانیده و از آنان زهر چشم گرفته باشید. ترساندن به وسیله تدارک دیدن نیز معنی اصلی نیست بلکه هدف اصلی آن است که [مسلمانان] به قدر توانایی‌شان بتوانند دشمن را دفع کنند».

تأمین سلاح و تجهیزات دفاعی یکی ازغدغه‌های کشورها و دولت‌هاست و به‌همین دلیل، تلاش می‌شود در قالب یک چارچوب مدیریتی، فرایند یا نظام این امر مهم تحقق یابد. عناوین متعددی برای این موضوع توسط کشورهای دیگر گرفته می‌شود که از آن جمله می‌توان به چارچوب مدیریت اکتساب (دستیابی) دفاعی^۱، نظام مدیریت اکتساب دفاعی^۲، فرایند مدیریت اکتساب سامانه‌های دفاعی^۳، چارچوب مدیریت اکتساب و آماد (لجستیک)، فناوری و اکتساب دفاعی یکپارچه^۴، نظام مدیریت اکتساب و آماد آن اشاره کرد. در بخش دفاع ج.ا.ایران نیز عناوین مختلفی مانند نظام اکتساب سلاح و تجهیزات دفاعی، چرخه تأمین و تجهیز، چرخه تحقیق و توسعه دفاعی، نظام جامع مدیریت اکتساب و تحقق

1 Defense Acquisition management Framework

2 Defense Acquisition management System

3 Defense Systems Acquisition management Process

4 Integrated Defense Acquisition, Technology, & Logistics Life Cycle Management Framework

فناوری در نیروهای مسلح، نظام جامع اکتساب دفاعی، نظام جامع تحقیقات صنعتی نیروهای مسلح ج.ا.ایران و امثال آن استفاده شده است.

نظام اکتساب دفاعی پیچیده و دشوار است و در هر کشوری وظیفه مهم مدیریت و هدایت تمامی ظرفیت‌ها را به منظور دستیابی به سامانه‌های سلاح مورد نیاز نیروهای مسلح آن کشور به عهده دارد. نظام مذکور، علی‌رغم اهمیت حیاتی خود، هزینه‌های هنگفتی به کشورها تحمیل می‌کند که انکارناپذیر است اما به هر حال، کشورها ناچارند بهای ایجاد امنیت را بپردازند. لذا درست و بهره‌ور عمل کردن این نظام نه تنها منجر به آمادگی دفاعی بیشتر می‌شود، بلکه موجب صرفه‌جویی در منابع، افزایش توان صنعتی و فواید اقتصادی دیگر نیز می‌گردد. با این همه، تسلیم شرایط متغیر و پیچیده محیط امنیتی - دفاعی که کشورها با آنها مواجهند، معمولاً نظام اکتساب دفاعی با چالش‌های متعددی روبه‌رو است و پیوسته به بازنگری دوره‌ای عملکردها و اصلاح ساختارها و فرایندها نیاز دارد.

کتاب حاضر که بخشی از یک پژوهش درباره اکتساب دفاعی ج.ا.ایران است، به بررسی چالش‌های نظام اکتساب دفاعی اشاره و ارائه راهکار پرداخته است. فصل اول کتاب به صورت مختصر خواننده را با مفهوم نظام اکتساب و فرایندهای محوری آن آشنا می‌کند. در فصل دوم، چالش‌های نظام اکتساب دفاعی کشور مورد بررسی قرار گرفته است که حاصل بررسی اسناد رسمی در دسترس و مصاحبه با برخی از مسئولان نظامی و دست‌اندرکاران اکتساب دفاعی است. در فصل سوم انتظاراتی که از نظام اکتساب دفاعی وجود دارد و قابلیت‌های حیاتی و الزامی آن برای پاسخ به این انتظارات بررسی شده است. و در نهایت، فصل چهارم راهکارهایی را برای مواجهه با چالش‌ها ارائه داده است.

قاسم فولادی، حسین دهقان، محمد مهدی نژاد نوری، امیر حاتمی

تابستان ۱۳۹۶